

طراحی مجتمع تجاری با رویکرد معماری بیونیک در سمنان

ریحانه علوی امین- دانشجوی کارشناسی ارشد معماری - واحد مهدی شهر- دانشگاه آزاد اسلامی - مهدی شهر- ایران

Email alaviaminreyhane@YAHOO.COM

[TEL:0912 220 1138](tel:09122201138)

* نویسنده مسئول :

هادی محمودی نژاد- گروه معماری، واحد مهدیشهر، دانشگاه آزاد اسلامی، مهدی شهر، ایران

Email: hadi_urban@yahoo.com

[TEL:0913 197 0806](tel:09131970806)

چکیده

معماری به عنوان یک حرفه علمی- هنری همواره پوشش دهنده بخشی از نیازهای زیستی انسان بوده است . مراکز تجاری به مفهوم کلی به محلی سرپوشیده یا سرباز اطلاق می گردد که تعدادی فروشگاه را شامل گردیده که این فروشگاه ها میتوانند از یک یا چند صنف مختلف تشکیل گردند. این محل کانون داد و ستد بوده و ارتباط مستقیم بین عرضه و تقاضا را برقرار می نماید.

بعد از مدرنیته و وارد شدن به عصر صنعتی در ایران ساختمان های عمومی به ویژه بازارها که در مقیاس شهری و ملی کاربرد داشته و مراکز پیوند عناصر شهری بوده و دارای جنبه های مختلف سیاسی ، اقتصادی ، فرهنگی و هنری می باشند، ولی آنچنان که باید کیفیت لازم را نداشته اند و از ارتباط مناسبی با مخاطبان خود برخوردار نبوده اند. در واقع بناهایی ایجاد شده اند که دارای ارزش چندانی نیستند زیرا در فرایند طراحی و شکل گیری آنها از ابتدا تفکر معماری نگرش های تکنولوژیکی با نگاه خشک و بی روح معماری مدرن بر آنها مستولی گشته است که این ناشی از ضعف مبانی نظری معماری در ایران برای طراحی و ایجاد بناهای بزرگ مقیاس شهری است. از طرفی بناهای بزرگ مقیاس شهری و ملی الگوهای ساختمانی جامعه هستند ، از این رو باید دارای کیفیت معماری لازم و فضایی برای تعامل اجتماعی و تعمیم آسایش خریداران باشند. برای برون رفت از این مشکل جامعه نیازمند الگوهای جدید و راستین در معماری است . بی شک تبیین مبانی نظری مناسب پیرامون این موضوع گام اول و راهبردی محسوب می شود. در این تحقیق که هدف آن طراحی مجتمع تجاری با رویکرد طبیعت گرایی (معماری بیونیک) است ، عقیده بر حصول گونه ای معماری است که نتایج بهتری را در معماری و در فضای شهری برای مخاطب بدنبال داشت. برای نیل به این مقصود رساله حاضر در قالب یک تحقیق علمی به روش توصیفی - تحلیلی بر پایه مطالعات اسنادی ، کتابخانه ای و مشاهدات عینی انجام گرفته است.

در ابتدا کلیات تحقیق، تعاریف، روش ها و فرضیات تحقیق بیان شده است . طراحی و ساخت مجتمع های تجاری-تفریحی از نگاه اندیشمندان و صاحب نظران مطالعه و بررسی شده که بخشی از آن به رابطه طبیعت با معماری می پردازد. در این روند وجه آموزنده بودن طبیعت ، سازواره های طبیعی و خواص آنها به جهت کاربرد در معماری و کم و کیف آنها به عنوان رویکرد تحقیق مورد مطالعه و بررسی انجام گرفت و در این راستا ، ارتباط متقابل انسان ، طبیعت ، معماری و تکنولوژی تحلیل شد. سپس در رابطه با بهره گیری از طبیعت بررسی هایی انجام شد که به طور کلی نتایج تحقیق نشان داد که شش

روش بهره گیری از سازواره های طبیعی در معماری تکنولوژیک مجتمع های تجاری و کلا بناهای بزرگ مقیاس شهری می تواند کاربرد یابد که عبارتند از : روش فرمی ، ساختاری ، عملکردی ، فضایی ، مفهومی و تزئینی. با استفاده از این روش ها می توان به طراحی معماری پرداخت و گونه ای از معماری به نام معماری بیونیک را مطرح نمود.

کلید واژگان : معماری، طبیعت، مجتمع تجاری، بیونیک

1- مقدمه

معماران در طول تاریخ با تفکرات و اندیشه های خود تامین کننده ابتدایی ترین نیازهای انسان های ساده تا متجلی ساختن شکوه و عظمت پرآوازه ترین امپراطوری ها و نیایشگاه بی آلاش ترین انسان ها بوده اند که با محصول ذهن خود که از آن به معماری یاد می کنیم به آن جامه عمل پوشانده اند و در روند تغییرات زمانی و مکانی ، اقتصادی و سطوح مختلف اجتماعی ، تصاویری ماندگار و زیبا از خود بر جای نهاده است که بسیاری از آنها علی رغم تغییر نسل ها و سلیقه ها و تغییر شرایط حاکم هنوز استوارند و در بسیاری موارد شناسه نمادین شهری و مملکتی شده اند .

موضوع تجاری با توجه به قدرت بی بدیل اقتصاد در عصر ما موضوعی ویژه در طراحی معماری به حساب می آید. در عصری که توجه به هر مسأله به میزان صرفه و بازده اقتصادی آن می باشد، پیداست که امکان پرداختن به نگاه های خاص در معماری مجموعه های تجاری تقویت می گردد. به همین دلیل انتخاب یک مجموعه برای طراحی معماری خود به خود جذاب تر از موضوعات دیگر می باشد.

از خصوصیات دنیای امروز نقش انسانی برای بهتر زیستن است و رفع نیازهای زندگی از رسالت های یک معمار می باشد. معماری امروز آینه تمام نمای اجتماع می باشد.

با توجه به تغییرات جدیدی که در جامعه ایران بعد از مدرنیته اتفاق افتاده است ساختار شهری در حوزه معماری نیازمند تغییراتی متناسب با آن است که باید در مقیاس بناهای عمومی و شهری جستجو نمود در بناهای عمومی در ایران که بازارها قلب تپنده آنهاست ضعف چشمگیری قابل مشاهده است و آن این که تناسبی در عملکرد ، نحوه ساخت و حضور این بناها در فضاهای شهری با نیازهای انسان به فراخور زمان قابل مشاهده نیست بنابراین به فراخور تحولات فرهنگی ، افزایش آگاهی ، رشد تکنولوژی و رشد نیازهای بشری جامعه نیازمند الگوهای جدید و راستین برای پیشرفت و افزایش بازدهی معماری است . معماری به عنوان حلقه اتصال انسان با طبیعت برای این که بتواند رسالت خود را به معنای کلمه ایفا نماید بایستی وجهی دوسویه داشته باشد برای نیل به این موضوع در دنیای پیچیده امروز معماران ناگزیر به درک روابط پیچیده و رویکردهای چند جانبه به علوم مختلف از قبیل زیست شناسی ، جغرافیا ، الکترونیک و مسائل فنی و تکنیکی وابسته هستند تا به اندیشه های مولد و جدید دست یابند . در این راستا باید اذعان داشت هر نوع توسعه یا پیشرفت در مهندسی جهت رسیدن به یک معماری مطلوب به کمک قوانین طبیعت امکان پذیر است

از این رو به نظر می رسد رجوع به الگوهای طبیعی می تواند استراتژی مناسبی در جهت بازدهی معماری بر مبنای مثلث ویتروویوس (زیبایی ، سودمندی ، پایداری) و مفاهیم جدیدتر انسانی در معماری باشد . آثاری از معماری در سال های اخیر ظهور نمودند که رویکرد طبیعت گرایانه داشته اند ، این آثار به دلیل بهره گیری از طبیعت ، گرایش و توجهات فطری انسان به طبیعت را مخاطب قرار داده اند . بسیاری از دانشمندان و حتی معماران بین المللی بر این موضوع اذعان دارند و زمینه های ارتباط انسان با طبیعت را در معماری از این طریق مهیا ساخته اند که منجر به ارتباط بیشتر انسان با معماری نیز شده است .

هم اکنون بازار و مراکز تجاری نقش مهمی در زمینه خدماتی، بازرگانی و اجتماعی به عهده دارد. ظهور مجموعه تجاری که نیازهای ضروری زندگی بشر را عرضه کند خود به خود بخشی از توجیه اقتصادی دارد. برای افزایش موفقیت اقتصادی یک